

Munkaerő-piaci mutatók elemzése az Észak-Alföld régióban 2018 és 2022-es években

Analysis of Labor Market Indicators in the Northern Great Plain Region in 2018 and 2022

CSÁSTYU LILLA

Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola, Magyarország. csastyu.lilla@econ.unideb.hu

Absztrakt. Tanulmányomban az Észak-Alföld statisztikai régió munkaerőpiaci mutatóit elemzem a 2018 és 2022-es évekre vonatkozólag, hogy feltérképezsem a területi munkaerőpiaci sajátosságokat a mutatók alapján. Az elemzés egyik módszere a Beveridge-görbe. Ez az összetett elemzési módszer a vizsgált térségre jellemző munkanélküliségi ráta és a betöltetlen állások aránya közötti kapcsolat időbeli alakulását szemlélteti grafikus formában. Az elemzés eredményei felhívhatják a figyelmet a térség munkaerőpiacának esetleges problémáira. A szekunder statisztikai adatokat a fellelhető kapcsolódó szakirodalommal együtt párhuzamosan vizsgálom.

Abstract. In my study, I analyze the labor market indicators of the North Great Plain statistical region for the years 2018 and 2022 in order to map the regional labour market characteristics based on the indicators. One method of the analysis is the Beveridge curve. This complex analysis method graphically illustrates the evolution of the relationship between the unemployment rate and the proportion of vacant positions typical of the region under investigation. The results of the analysis can draw attention to possible problems in the labour market in the region. I examine the secondary statistical data in parallel with the available related literature.

Kulcsszavak: Észak-Alföld, helyzetkép, elemzés, munkaerőpiac, munkanélküliség, munkaerőhiány, Beveridge-görbe

Keywords: Northern Great Plain, Situation, Analysis, Labour Market, Unemployment, Labour Shortage, Beveridge Curve

1. Bevezetés, célok

A tanulmány célja az Észak-Alföld statisztikai régió [21] munkaerőpiaci szempontból történő elemzése a népesség, az aktivitási arány, a foglalkoztatási és munkanélküliségi ráta, valamint a nyilvántartott álláskeresők és üres álláshelyek számainak és arányainak összevetésével. A szekunder statisztikai adatokat a kapcsolódó szakirodalommal együtt vizsgálom, és olyan következtetések levonására törekszem, amelyek megmutatják, hogy az elmúlt évek munkaerőpiaci mutatói milyen irányba fordultak a térségben. A COVID-19 világvilágjárvány bemutatására és hatásaira részletesen nem térek ki terjedelmi okból, csak a 2018-tól a 2022-es időszak adatait vizsgálom.

2. Anyag és módszertan

A tanulmányban szekunder forrásokat – a Központi Statisztikai Hivatal (továbbiakban: KSH) idősoros [13], éves és területi adatait – használtam fel, szűrtem le és rendeztem táblázatos formába. A táblázatokból grafikus ábrákat készítettem segítve a jobb érthetőséget. Az adatelemzéshez az összehasonlítás és a korreláció módszereit alkalmaztam, valamint arányszámításokat végeztem. Az elemzett időtartam 2018 és 2022 közötti [21]. Elsősorban a változásokra fordítottam nagyobb figyelmet, azokat vizsgáltam, így az ábrákon a 2018. és a 2022. évi adatok szerepelnek, amelyeket exponenciális mozgó átlag trendvonalal szemléltettem. Ezeket alapul véve vontam le következtetéseket a térségi aktivitási arány, foglalkoztatási és munkaerő piaci ráta tekintetében. Majd további mutatókat vontam be, így a munkanélküliségi ráta és az üres álláshelyek arányának kapcsolatát vizsgáltam a Beveridge-görbe¹ alkalmazásával, hogy a megyei² adatokat külön-külön és egybevetve is elemezzem. Az összegzett adatok a régiós vizsgálat alapjául szolgáltak [23], amiket az országos indikátorokkal hasonlítottam össze. Ezzel párhuzamosan szisztematikus szakirodalom elemzés módszerét alkalmazva dolgoztam fel a térség munkaerőpiacához kapcsolódó tanulmányokat. A szekunder adatokat két forrásból gyűjtöttem. Egyfelől az empirikus szakirodalomból, amelyek azonosításához a Google Scholar és a Matarka adatbázisokat használtam és az „Észak-Alföld”, „munkaerőpiac”, „munkaerőhiány”, „üres álláshelyek”, „foglalkoztatottak”, „munkanélküliek”, „munkaerőpiaci mutatók” és „foglalkoztatáspolitikai” kifejezésekre kerestem rá. Másfelől a KSH adatátblák kerültek felhasználásra a cikkben. Az információk alapján a mikro szintű munkaerőpiaci, regionális és megyei adatokat elemeztem, azokból következtetéseket vontam le. A munkaerőpiaci mutatók regionális adatainak elemzésekor nem hagyhattam figyelmen kívül a területi vonatkozásokat, mivel a az országos adatok nem nyújtanak kellően plasztikus információt a térség munkaerőpiaci struktúrájáról [8]. Másrészt az országos szintű makroökonómiai vizsgálatok nem nyújtanak elegendő információt a regionális politikák hatékonyságáról sem, és harmadrészt azért is, mert a munkaerőpiacon a fejlettség és az elmaradottság koncentráltabban jelenik meg térben, és ezek kialakulásában a térbeliség sokszor játszik magyarázó szerepet [17].

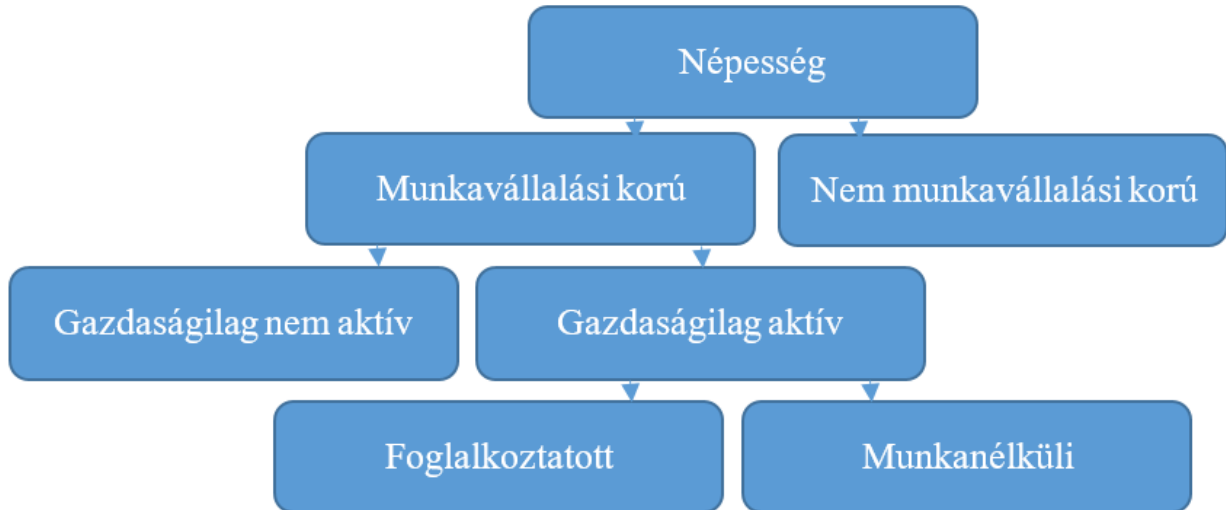
3. Helyzetfelmérés

Galasi [2] szerint a munkaerőpiacon valósul meg a munkaerő allokációja. A munkaerőpiac a munkaerő mint termelési tényező közgazdasági értelemben vett piaca, ahol az eladók (a munkavállalók, vagyis munkások, alkalmazottak, foglalkoztatottak) és a vevők (a munkaadók vagy más kifejezéssel munkáltatók) között a munkaerő bérlete történik [2]. Általános definícióként úgy fogalmazhatunk, hogy a munkaerőpiac a munkaerő bérbevételével kapcsolatos viszonyok összessége [6]. Valamint, a munkaerőpiac az a mechanizmus, amelynek révén a munkavállalók és az állások egymásra találnak [5]. A munkaerőpiaccal összefüggésben meghatározandó a térségben fellelhető populáció nagysága, tehát a népesség, és azon belül fellelhető munkaerőforrás. Megkülönböztetjük a munkaerőforrást alkotókat és

¹ A Beveridge-görbe az üres álláshelyek arányának (V) és a munkanélküliségi rátának (U) a hányadosa, tehát V/U .

² Magyarország Alaptörvényének tizenegyedik módosítása alapján 2023. január 1-től a megyék, vármegyékké történő átmódosítását az Országgyűlés az Alaptörvény 1. cikk (2) bekezdés a) pontja és S) cikk (2) bekezdése alapján elfogadta. Jelen tanulmányban megyeként hivatkozok a vármegyékre, tekintettek a vizsgált időszakra [21];[23].

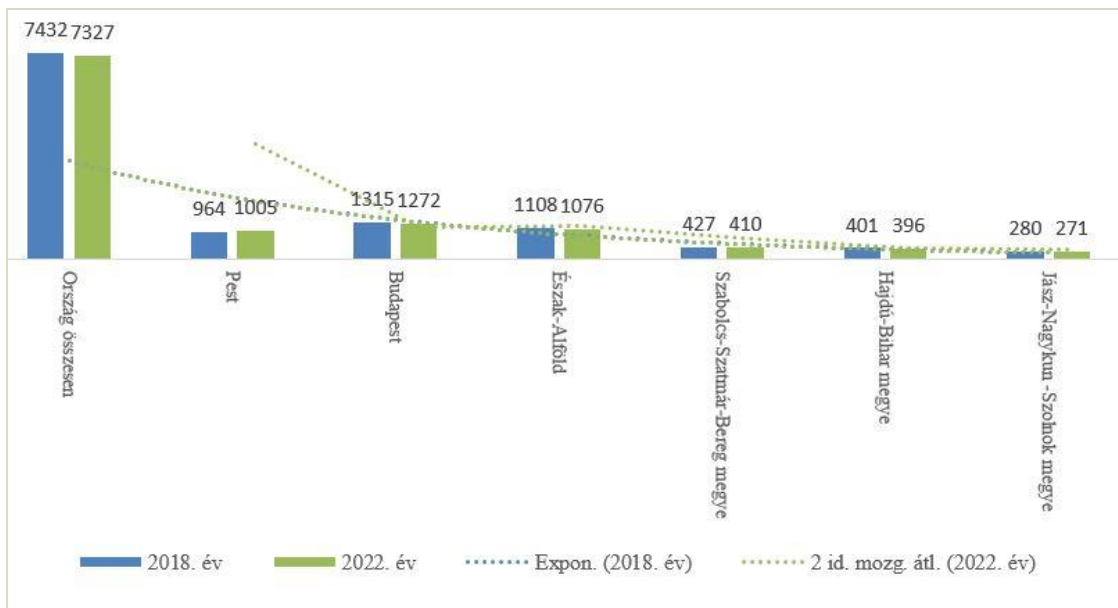
a munkaerőforráson kívülieket. A munkaerőforrás közelítésére a KSH a munkavállalási korú lakosság fogalmát használja (lásd 1. ábra). Az Európai Unió statisztikai kimutatásai a 15-64 év közöttieket tekintik munkavállalási korúnak, természetesen számításba kell venni azokat is, akik ugyan nem tartoznak ebbe a korszélességbe, de gazdaságilag aktívak [1]. Esetleg másfajta foglalkoztatási formában tevékenykednek, így a népeiséget a kutatásban 15-74 korszélességben vizsgáltam a munkaerőpiaci mutatók szempontjából.

1. ábra: A népeiség felosztása munkaerőpiaci szempontból a KSH adatai alapján
(Forrás: saját szerkesztés, KSH [33] adatok alapján, 2018, 2022)

3.1. Népeiség

*Mértékegység: ezer fő

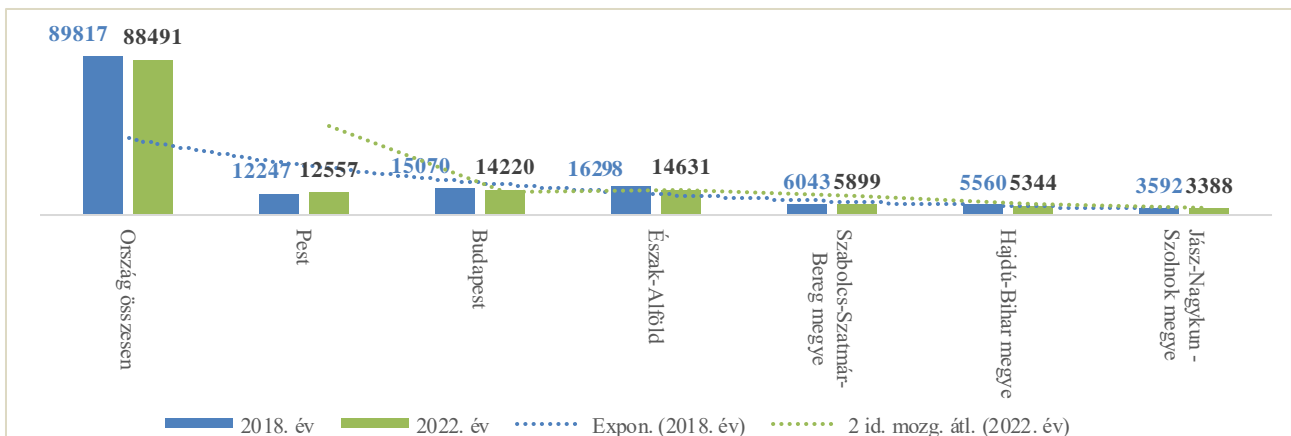
2. ábra: 15-74 éves népeiség alakulása Magyarországon, Pest vármegyében, Budapesten és az Észak-Alföld régióban, azon belül a régió megyéiben 2018 és 2022 között.
(Forrás: saját szerkesztés, KSH [13] adatok alapján, 2018, 2022)

A népesség alakulásának mutatószámai a populáció változásának mértékét mutatja meg. Magyarország lakossága 1980-tól kezdve csökken, a születésszám 1975-ös tetőzése (194 ezer újszülött) óta az elmúlt évtizedben évente körülbelül 90 ezren születtek, mintegy 40-50 ezer élve születettel elmaradva attól az értéktől, amely az egészséges népegyensúlyhoz (fiatalok, középkorúak, idősek) és az elhunytak pótlásához elegendő lenne. 2020 első hét hónapjának születésstatisztikája (4,9 százalékos születésszám-emelkedés) hosszú idő óta az első jele annak, hogy a termékenység emelkedése a mai viszonyok közepette is bekövetkezhet [19]. A KSH [32] adatai alapján 2022-ben 7327 gyermek született, 1,41%-al kevesebb a 2018-as (7432 fő), és 11%-kal kevesebb a 2021-es (962 fő) értéknél [13].

Amennyiben regionális szinten vizsgáljuk, Észak-Alföld esetében ez az arány 2,8%-ot mutat (lásd 2. ábra). Egyedül Pest megyében nőtt a születésszám az elmúlt öt évben. A populáció alakulását vizsgálva, a régiót érintő megyékből a következő adatok származnak: Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 3,8%-kal, Jász-Nagykun-Szolnok megyében 3,3%-kal, és Hajdú-Bihar megyében 1,4%-kal esett vissza a népességszám. A negatív adatokhoz képest a régió lakosságának természetes gyarapodása kedvezőbb képet mutat, mint bármely másik régióé.

Észak-Alföld régió megyéi rendelkeznek a legmagasabb születési rátával évtizedek óta, a számok meghaladják az országos átlagot [13]. A születési ráta magas értéke többnyire az itt élő roma népességnek köszönhető a kapcsolódó szakirodalom alapján [20]. Ezek szerint Szabolcs-Szatmár-Bereg megye produkálja a legmagasabb értéket területi összehasonlításban, azonban a különbség másik jelentős része, hogy ebben a megyében a nem roma közösségekben is országos átlagon felüli a gyermekvállalási hajlandóság, amit a KSH adatok is alátámasztanak [13].

*Mértékegység: ezer fő

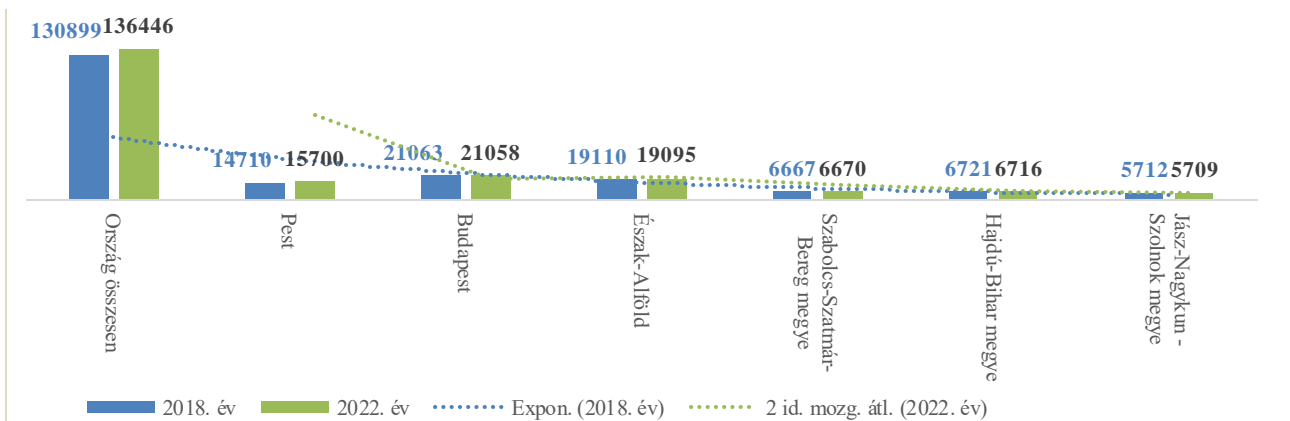
3. ábra: Születésszámok alakulása Magyarországon, Pest vármegyében, Budapesten és az Észak-Alföld régióban, azon belül a régió megyéiben 2018 és 2022 között

(Forrás: saját szerkesztés, KSH [13] adatok alapján, 2018, 2022)

A 2018-as születésszámot rögzítő adatok 2022-es évre mégis 10,22%-os népességcsökkenést mutat. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a legkisebb a csökkenés mértéke az idősoros elemzés alapján. Az öt éves időintervallumban itt 2,38%-al esett vissza a születésszám. Jász-Nagykun-Szolnok megyében a legnagyobb arányú, 5,6 %-os csökkenés tapasztalható. Amennyiben a halálozási arány számait is figyelembe vesszük a térségben (ld. lentebb), még érthetőbbé válik a népességfogyás, az elvándorlást és az országon belüli mobilitást még meg sem vizsgálva.

A halálzási ráta kedvezőbb képet mutat – hiszen kevesebb volt ez időszak alatt az elhalálozás, mint a születés –, de mégsem olyan arányban, hogy az megfelelő újratermelődést eredményezzen. Az ország más területeihez képest, bár itt is népességfogyás tapasztalható, de sokkal mérsékeltebb arányban. A vizsgált intervallumban országos szinten 4 százalékponttal nőtt az elhalálozások száma. A statisztika magában foglalja a COVID-19 világvárvány áldozatait is, ami magyarázat lehet az emelkedésre. Régiós szinten a halálzási számokat figyelembe véve 0,7 %-os javulás tapasztalható. Tehát kevesebben haltak meg 2022-ben, mint 2018-as évben. A megyék viszonyában 0,4 %- al csupán Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében nőtt az elhalálozás aránya, a másik két megye esetében csökkenés volt tapasztalható, ahogyan ezt alább a 4. ábra is mutatja.

*Mértékegység: ezer fő

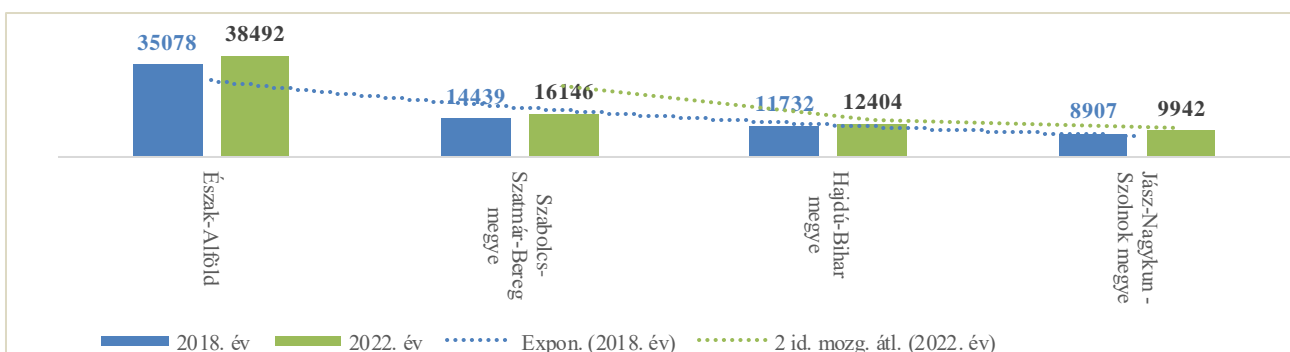

4. ábra: Halálzási ráta alakulása Magyarországon, Pest vármegyében, Budapesten és az Észak-Alföld régióban, azon belül a régió megyéiben 2018 és 2022 között.

(Forrás: saját szerkesztés, KSH [13] adatok alapján, 2018, 2022)

A születési és halálzási ráta mellett, a régióból és a megyéből történő elvándorlás hathat még a térségben élő populáció nagyságára. A KSH adattáblái szerint a 2018-as évhez képest 2022-re 9,7%-al nőtt meg a három megyéből elvándorlók aránya. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a legnagyobb tömegű, itt a népesség 11,8 % gondolta úgy, hogy elhagyja a megyét és máshol próbál szerencsét. A legkisebb arányú migráció Hajdú-Bihar megyében tapasztalható. A 2018 és 2022 között felmerült adatok átlagát figyelembe véve elmondható, hogy évente 5452 fő hagyja el az Észak-Alföld régió területét, azon belül is Szabolcs-Szatmár-Bereg megye az éllovas, 3296 fővel csökken a népessége évente az elvándorlás hatására.

*Mértékegység: fő

5. ábra: Elvándorlás alakulása az Észak-Alföld régióban, azon belül a régió megyéiben 2018 és 2022 között.

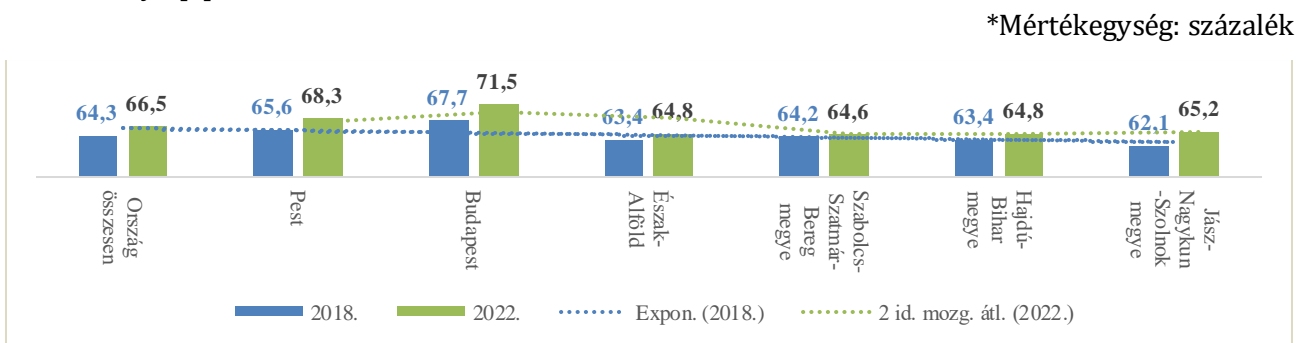
(Forrás: saját szerkesztés, KSH [13] adatok alapján, 2018, 2022)

4. Eredmények

Az eddig rendelkezésre álló adatok alapján láthatóan fogyóban van az Észak-Alföld régió népessége, még akkor is, ha az országos adatok átlag feletti születés- és az alatti halálozási számokat mutatnak. A népesség csökkenő tendenciája az általános iskolában nappali tagozaton tanulók és a középfokú oktatásban lévők számából is kiderül. Ezek az adatok a nyilvánosan elérhető Iskolarendszer nevű oldalról letölthetők [24]. A tankötelezettség Magyarországon a 16. életév betöltésével megszűnik. Ez az a választóvonal, ahol még szülői engedéllyel ugyan, de munkaképessé válik a magyar állampolgár [27]. Magyarországon a 16. évet betöltötték már dolgozhatnak a munkaerőpiacon, ettől a kortól munkaerőpiaci szempontból már a munkavállalási korúak és gazdaságilag aktívak közé soroljuk a korosztályt [22].

4.1. Aktivitási arány alakulása

A teljes népességben belül megvizsgáljuk a gazdaságilag aktívak arányát. A gazdaságilag aktívakat (tudományosabb elnevezéssel a munkaerő-állomány) a foglalkoztatottak és a munkanélküliek alkotják. Az aktivitási arány (= részvételi hányad) a gazdaságilag aktívak munkaerőpiaci szempontból számításba vehető részének (munkaerőforrás, amit a KSH munkavállalási korú népességként mér) népességben belüli aránya [3].

6. ábra: Aktivitási arány az Észak-Alföld régióban 2018 és 2022 között.
(Forrás: saját szerkesztés KSH [13] adatok alapján, 2018, 2022)

Amíg a népesség csökken addig az aktivitás arány 2018-ról 2022-re növekedett a vizsgált területeken. Ennek egyik lehetséges oka a populáció munkapiaci szempontból történő szerkezeti átalakulása. A teljes népességhez képest a nem munkavállalási korú állampolgárok aránya csökkent a munkavállalási korúaké pedig nőtt. Figyelembe véve a magyar kormányzatnak a szociális ellátórendszer átalakítását célzó intézkedéseit³ – és ezzel párhuzamosan a gazdaságilag nem aktívak indokolt esetben az inaktivitásból történő kimozdításra tett lépéseit⁴ –, a gazdaságilag aktívak halmaza is nőtt. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 0,62 %-kal, Jász-Nagykun-Szolnok megyében 4,9%-kal, míg Hajdú-Bihar vármegyében 2,2%-kal nőtt az aktivitási arány. Ezeknek az információknak az alapján a foglalkoztathatósági mutatók valamelyest megváltoztak⁵.

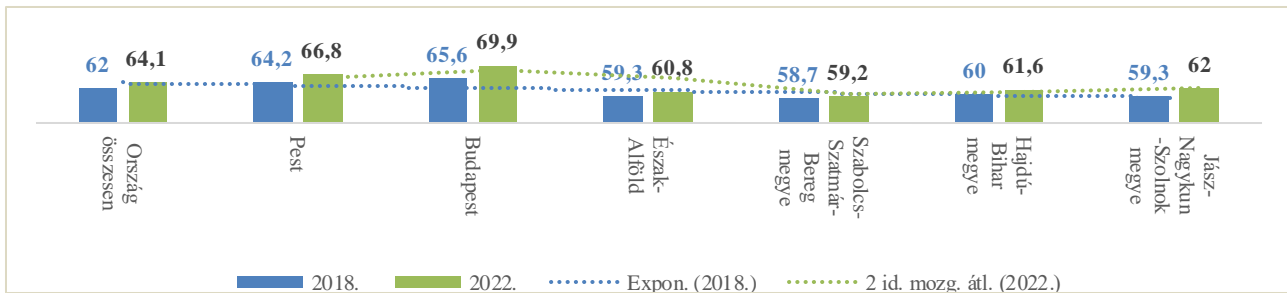
³ Közmunka programrendszer szintű bevezetése (A Magyar Köztársaság kormánya T/3500. számú törvényjavaslat).

⁴ Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat [29], 2023.

⁵ Egy másik kutatásban talán érdemes lenne a népességfogyással és a koronavírus járvány eredményeivel párhuzamba állítani ezt a mutatót a területi szinteken, hogy tisztább képet kapjunk, de jelen tanulmányban erre nem nyílik lehetőség területi okokból.

4.2. Foglalkoztatási ráta

*Mértékegység: százalék

7. ábra: A foglalkoztatási ráta alakulásáról, Magyarországon, Pest megyében, Budapesten és az Észak-Alföld megyéiben 2018 és 2022 között.

(Forrás: saját szerkesztés, KSH [13] adatok alapján, 2018, 2022.)

A foglalkoztatási ráta a munkában állóknak a teljes munkavállalási korú népességhez viszonyított százalékos aránya [20] közgazdasági megfogalmazás szerint. A 7. ábra jól szemlélteti, hogy országos és regionális szinten is növekedés látható ennek a rátának a tekintetében. 2018-ban a foglalkoztatási arány országosan 62% volt, ami 2022-re 64,1%-ra nőtt. Ez azt jelenti, hogy négy év alatt 2,1%-al emelkedett az országban a munkavállalási korúak aránya. Az Észak-Alföld régióban 2,5%-kal nőtt: Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 0,5%-kal, Jász-Nagykun-Szolnok megyében 2,7%-kal, míg Hajdú-Bihar megyében 1,6%-kal. Egyéb okok is közrejátszhatnak a gyors növekedésben, például a COVID-19 világjárványt követően a szolgáltató szektor, elsősorban a turisztikai szolgáltatásokat és a vendéglátó egységeket érintő korlátozások feloldásával⁶ ismételten megnőtt a munkaerő iránti kereslet. Tovább árnyalhatja a képet, ha a munkaerőpiacot kettébontjuk elsődleges⁷ és másodlagos munkaerőpiacra és az adatokat szűrjük a közmunkában résztvevők létszámával, és a külföldön dolgozókkal. Terjedelmi okokból erre a tanulmányban nem térek ki részletesebben.

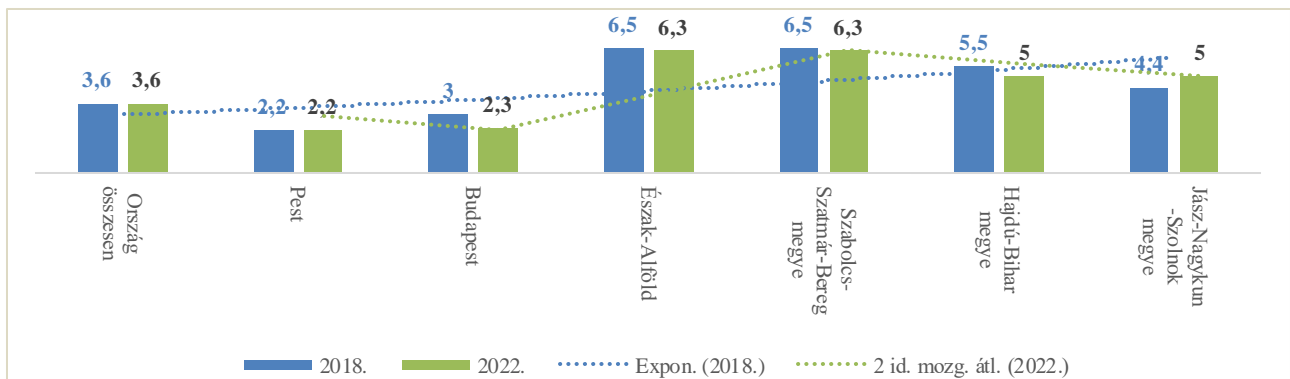
A foglalkoztatás bővülésének másik magyarázata, hogy az inaktivitásból sokan regisztrált munkanélkülivé kellett válnjanak ahhoz, hogy visszatérhessenek a munkaerőpiacra. Számos kormányzati csomag lépett életbe a járvány utáni időszakban [25], ami arra sarkalta a vállalatokat, hogy a területileg illetékes Kormányhivatalok Foglalkoztatási Főosztályain keresztül –aktív foglalkoztatáspolitikai eszközökkel, különböző támogatási formában segítsék a munkanélkülieket vissza a foglalkoztatásba. Ilyen volt a munkahelyteremtő támogatás, vagy a már meglévő munkavállalók bértámogatási szubvenciója, esetleg a kifejezetten vendéglátó ipari szektornak szóló bérkompenzációs csomagok [16]. Valamennyi példaként bemutatott program előfeltétele a regisztrált munkanélküli státusz. Sok, korábban inaktív státuszban lévő személy vált ennek a programnak a hatására munkaerőpiaci szempontból láthatóvá a kormányzati intézményrendszer számára [26].

⁶ 2020.03.27 és 2021.04.19. között a COVID 19 hatására a közösségi terek, éttermek, szállodák lezárását rendelte el a kormány. (www.koronavirus.hu) A lezárás hatására sok melegkonyhás étterem bezárt, és alkalmazottaik munkanélkülivé váltak [4].

⁷ Elsődleges munkaerőpiac alatt a versenyszféra és az állami alkalmazás különböző formáit értjük. A munkahely létrejöttét, fenntartását a piac gazdaságossági szabályai működtetik. A másodlagos munkaerőpiacot, kormányzati döntésre, állami költségvetés terhére finanszírozzák olyanok számára, akik tartós munkanélküliek. A közfoglalkoztatás a másodlagos munkaerőpiacon helyezkedik el. Segélyt igénylők számára, kötelező a programban való részvétel. Létrejöttének oka, hogy a gazdaságban azok, akik kiszorulnak az elsődleges munkaerőpiacról, újraelosztáson keresztül megélhetéshez jutnak, illetve a munka szocializációs funkcióján keresztül alkalmasak maradnak az elsődleges munkaerőpiacra történő visszatérésre [7].

4.3. Munkanélküliségi ráta

*Mértékegység: százalék

8. ábra: A munkanélküliségi ráta alakulásáról, Magyarországon, Pest megyében, Budapesten és az Észak-Alföld megyéiben 2018 és 2022 között.

(Forrás: saját szerkesztés, KSH [13] adatok alapján, 2018, 2022.)

A munkanélküliség kapcsán érdemes megvizsgálni az Észak- Alföld régió gazdasági szerkezetét is legalább érintőlegesen, amelyre a nagy mennyiségű szántó és mezőgazdasági területek alapján, inkább a primer és szekunder szektor, a mezőgazdasági és a feldolgozóipari tevékenység a jellemző [34]. A tercier szektorban a szolgáltatás iparágazatban, a középfokú szakmai képesítéssel rendelkezők tudnak leginkább elhelyezkedni a térségben [13]. A magas iskolázottság nem jellemző még 2022-ben sem a térségre a KSH adatai szerint. Az alapfokú oktatásban a számítógépet használni tudók aránya 1,13%-kal csökkent a koronavírus járvány után [32]. A munkanélküliség pedig az országos átlagot tekintve igen magas, annak ellenére, hogy a vizsgált időszakban a munkanélküliségi ráta ⁸ két százalékponttal 6,5%-ról 6,3 %-ra esett. A régió megyei szintjét vizsgálva ugyanebben az időszakban, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 0,3%-al, Hajdú-Bihar megyében 0,5%-al csökkent a munkanélküliség, ezzel szemben Jász-Nagykun-Szolnok megyében 0,6%-kal nőtt ez az arány.

A regionális adatokat figyelembe véve a munkanélküliségi ráta csökkent a térségben, de a munkanélküliség továbbra is igen magas volt. Ez a jelenség többnyire a szakképzetlen munkaerő nagyságából fakadhat, hiszen nem csak területi, de oktatási szempontból is hátrányos helyzetű minősítéssel rendelkezik ez a régió [14]. A foglalkoztatásból kiszoruló a térségben az államháztartás számára többletkiadást jelentenek, mivel az állami intézményrendszer igyekszik a munkaerőpiaci hátrányokat elszenvedők relatív szociális biztonságát különböző juttatásokkal garantálni [15].

Ezeket az állam által biztosított szolgáltatásokat csupán azok vehetik igénybe, akik a területileg illetékes kormányhivatalok, foglalkoztatási főosztályainak irodáiban regisztrálnak és nyilvántartott álláskeresői státuszba⁹ kerülnek [29].

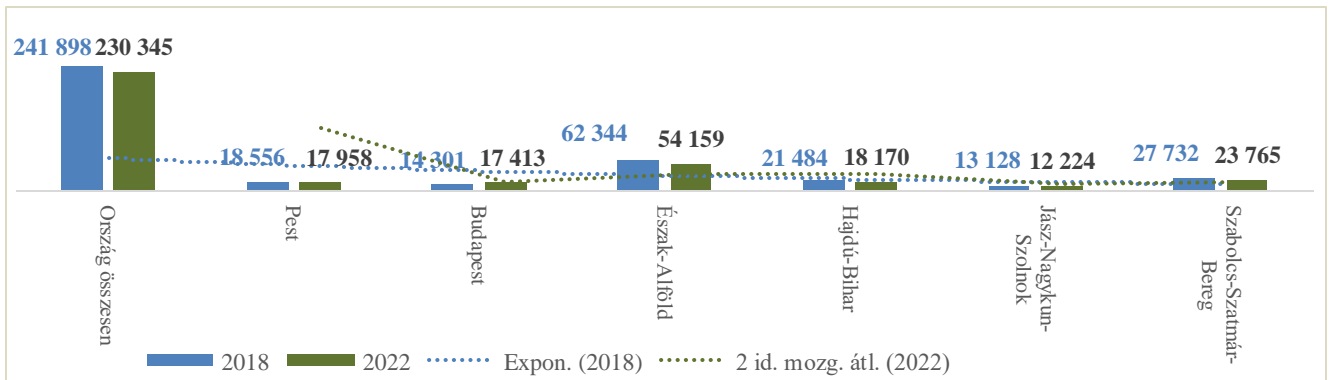
⁸ A munkanélküliségi ráta, a munka nélkül állóknak a teljes munkaképes korú népességhez viszonyított százalékos aránya.

⁹ Különbőség van a munkanélküliek és a nyilvántartott álláskeresők között. A kettő között eltérő az alkalmazott mérési módszer, míg ugyanis a nyilvántartott álláskeresők adatai az Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (továbbiakban NFSZ) nyilvántartásán alapulnak és e tekintetben teljeskörű, addig a Magyarországon a KSH által publikált munkanélküliek száma egy lakossági felmérésből (mintavételes kérdőíves kutatás) származnak (ennek neve: Munkaerő-felmérés), aminek eredményeit hiba terheli.

4.4. Nyilvántartott álláskereső

A nyilvántartott álláskereső¹⁰ száma megmutatja, hogy az adott évben a gazdaságilag aktív személyek között hány fő kívánt állást szerezni a bejelentkezések szerint, tehát ez a szám természetesen eltér a felmérésen alapuló mutatóktól [32]. A 9. ábra bemutatja, hogy országos szinten a vizsgált időszakban 4,77%-kal csökkent a nyilvántartott álláskereső száma 2018-ról a 2022. évre. Az Észak-Alföld régióban pedig ennél is pozitívabb az eredmény, mivel 13,12%-kal csökkent ez az érték.

*Mértékegység: fő

9. ábra: Nyilvántartott álláskereső száma Magyarországon, Pest vármegyében, Budapesten és az Észak-Alföld régióban 2018 és 2022 között

(Forrás: saját szerkesztés a KSH [13] adat táblái alapján, 2018, 2022)

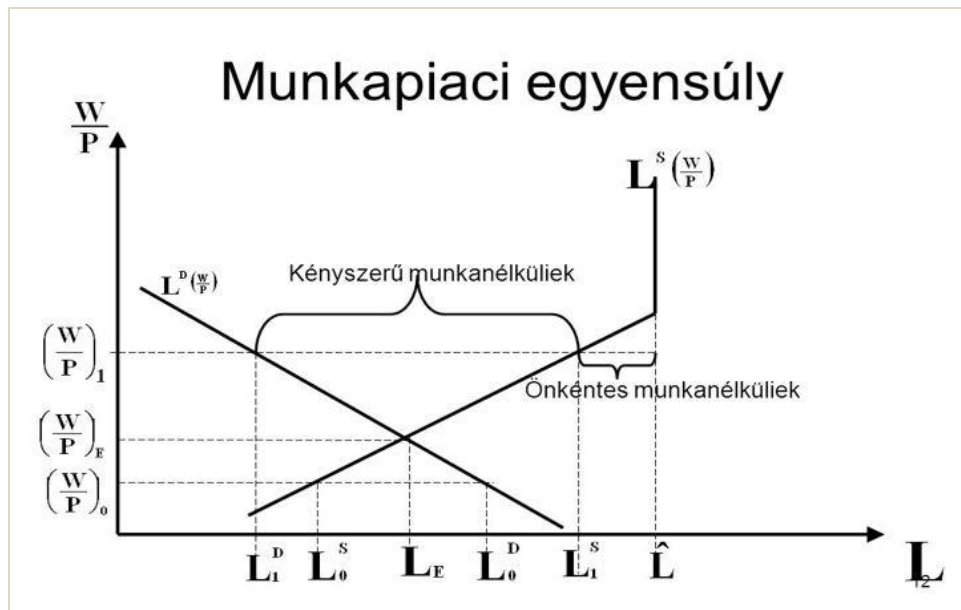
Budapesten növekedés tapasztalható, 21,7 %-os, ami arra enged következtetni, hogy egyes munkaerőpiaci szegmensekben továbbra is nehézkesen megoldott a foglalkoztatás fenntartása. Az országos adatokhoz képest 2018-ban az Észak-Alföldön fellelhető nyilvántartott álláskereső aránya 25,77%-os volt, ami 2022. évre javult 2,26 százalékponttal, tehát 23,51 %-ra csökkent a számuk. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 14,3%-kal, Jász-Nagykun-Szolnok megyében 6,8 %-kal, míg Hajdu-Bihar megyében 15,42 %-kal csökkent a nyilvántartott álláskereső száma.

A csökkenésnek szociális vetületei is vannak, hiszen több mint egy évtizede hirdette meg Magyarország Kormánya a „munkalapú társadalom” filozófiáját¹¹, ennek gyakorlati megvalósulása különböző foglalkoztatáspolitikai eszközökön keresztül zajlik, ezzel párhuzamosan pedig a szociális juttatások ritkítása, ami azt eredményezi, hogy az inaktívak – megélhetésük érdekében – munkába kell, hogy álljanak, továbbá a munkanélküli ellátás idejét 6 hónapról 3 hónapra rövidítette az intézményrendszer [11].

¹⁰ NFSZ-nél nyilvántartott álláskereső az a személy, aki a munkaviszony létesítéséhez szükséges feltételekkel rendelkezik, és oktatási intézmény nappali tagozatán nem folytat tanulmányokat, és öregségi nyugdíjra nem jogosult, valamint rehabilitációs járadékban nem részesül, és az alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszony kivételével munkaviszonyban nem áll és egyéb kereső tevékenységet sem folytat, és elhelyezkedése érdekében az illetékes kirendeltséggel együttműködik, és akit az illetékes kirendeltség álláskeresőként nyilvántart [29].

¹¹ A miniszterelnök a lehető legnyíltabban fogalmazott az Európai Néppárt 2012-es bukaresti kongresszusán: „Minden államnak el kell végeznie a jóléti állam korrekcióját. Nyugaton nehezebb, mert ott fölépült jóléti államok vannak, Közép-Európában nem olyan nehéz, mert nem épült fel jóléti állam. Mi a posztkommunizmus gazdasági rendszerének romjai és félig kész épületei közt botladozunk, de itt nincs jóléti állam. A mi programunk az, hogy a nyugati típusú jóléti állam helyett, ami nem versenyképes, egy munka alapú társadalmat alakítsunk ki” [11].

A nyilvántartott állás keresők a munkaerőpiac kínálati-, míg az üres álláshelyek a keresleti oldalán helyezkednek el. A két piaci erő találkozására alakítja ki azt az egyensúlyi pontot, amelyből kiolvasható a munkaerő-hiány vagy -többlet (azaz munkanélküliség) (Marshall- kereszt [3], 10. ábra). Amikor a munkáltatók nem tudnak megfelelő számú munkaerőt felvenni az üres álláshelyekre, miközben munkanélküliség is fennáll, de a munkanélküliek valamilyen okból (pl. képzettség, területi elhelyezkedés) adódóan nem alkalmasak az üresedések betöltésére, akkor strukturális munkanélküliségről van szó [5]. A Gazdaság és Vállalkozáskutató Intézet [31] 2017-es tanulmánya szerint ilyen strukturális munkaerőhiány van jelen a magyar gazdaságban is [9]. A munkaerőhiány egy munkapiaci egyensúlytalanság a kínálat és kereslet között [10].

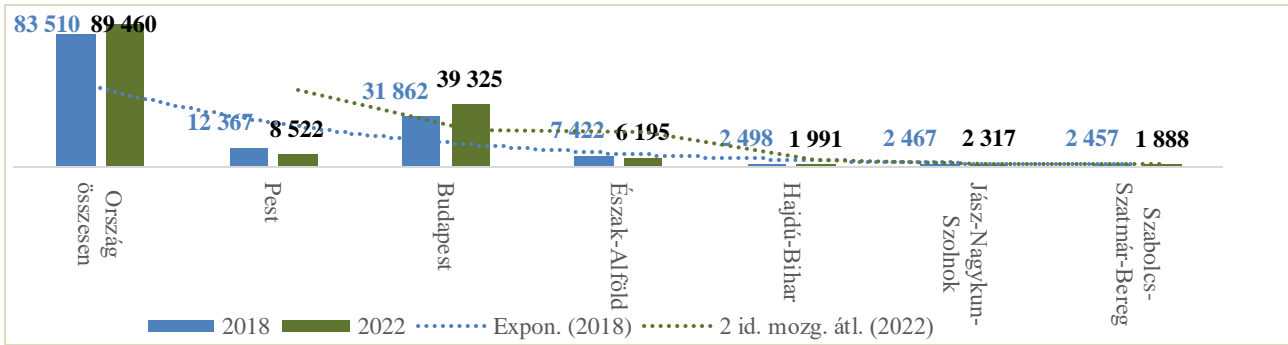
10. ábra: Munkaerőpiaci egyensúly. Piacgazdasági alapfogalmak [3]

4.5. Üres álláshelyek

Ha már szó esett a nyilvántartott állás keresőkről, szükséges azt is megvizsgálni, hogy ezek az állás keresők mennyire tudnak elhelyezkedni a piacon. Erre választ az üres álláshelyek aránya adhat. Az üres álláshelyek száma kézzel fogható információt nyújt a munkaerőpiac keresleti oldaláról. A munkaerőhiány az új munkaerő iránti kereslet gyorsabb vagy tartósabb emelkedésével alakul ki, amennyiben a kínálat nem tud ezzel lépést tartani; vagy ha a munkaerő kínálat gyorsabban csökken, mint annak a kereslete, vagy nem megfelelő a munkaerő szakképzettsége [18]. A Magyarországon regisztrált, működő gazdálkodó szervezetek (vállalkozások, nonprofit szervezetek, költségvetési szervezetek) esetében az üres álláshelyek számának, arányának mérése a KSH [13] adatok alapján történik. Az adatok leszűrését követően a következő információkat találtam: Az üres álláshelyek tekintetében országos viszonylatban 2018-ról 2022-re 7,1%-kal növekedés tapasztalható, ami azt jelenti, hogy nőtt a betöltetlen álláshelyek száma. A fővárosban ugyanez a helyzet, ott 23,42%-al nőtt ez az indikátor a megegyező időszakban.

Pest megyében 31,09%-os csökkenés volt tapasztalható, ahogyan az Észak-Alföld régióban is, ott 16,5 %-os volt a csökkenés a vizsgált időszakban (lásd 11. ábra.). Az üres álláshelyek száma ágazatspecifikus képet is mutathat, amely további vizsgálódással feltérképezhető lehet.

*Mértékegység: fő

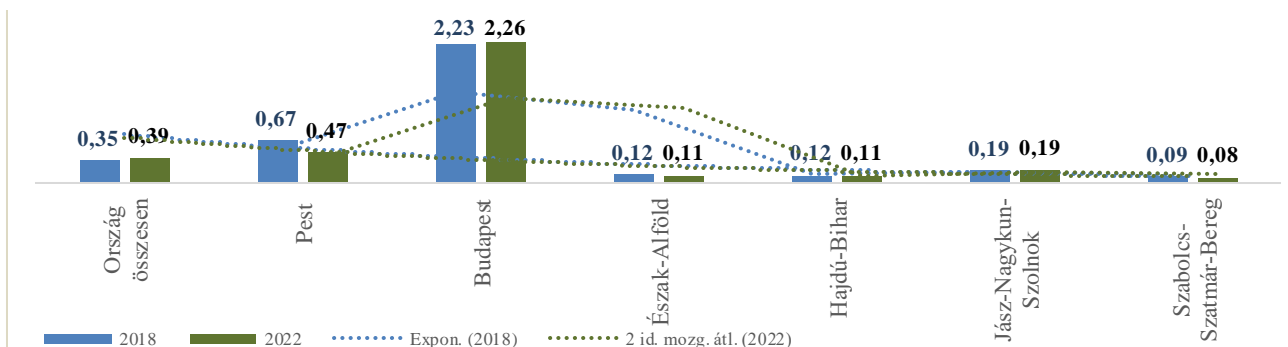
11. ábra: Üres álláshelyek száma Magyarországon, Pest vármegyében, Budapesten és az Észak-Alföld régióban (Forrás: saját szerkesztés, a KSH [13] adat táblái alapján, 2018, 2022.)

A régiós csökkenés megyei szinten a következő értékeket mutatta. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 23,15%-os, Jász-Nagykun-Szolnok megyében 6,08%-os, míg Hajdú-Bihar megyében 20,2%-os csökkenés volt tapasztalható. A korábbi adatokat is figyelembe véve, összefoglalva ez azt jelenti, hogy kevesebb az üres álláshely a régióban, mint korábban, kevesebb a nyilvántartott álláskeresői is, és kevesebb a munkanélküli is. Ha külön-külön vizsgáljuk ezeket a mutatókat, az Észak-Alföld régióról egy kedvező kép rajzolódik ki. Részletesebb elemzés céljából nézzük meg közelebbről, mit mutat meg, ha az egyes mutatókat egymás viszonyában vizsgáljuk meg! A módszertan alapja az lesz, hogy az üres álláshelyek számát elosztjuk a nyilvántartott álláskeresők számával:

$$\frac{\text{Üres álláshelyek száma}}{\text{Nyilvántartott álláskeresők száma}} = 1 \text{ fő nyilvántartott álláskeresőre jutó üres álláshelyek száma}$$

Az eredményeket két tizedes jegyig kerekítettem. Összehasonlítva a nyilvántartott álláskeresők számát az üres álláshelyek számával a következőkben kifejtett összefüggéseket láthatjuk. Míg 2018-ban 1 főre 0,35 álláshely jutott addig 2022-re egy 4 százalékpontot emelkedve 0,39 -re változott ez a szám országos szinten. Észak-Alföldön 0,12 álláshely jut egy főre 2018-ban, és 2022-ben 0,11. Megyei szintre is, az öt év alig változik az egy főre jutó álláshelyek aránya, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 0,09 álláshely jut egy főre 2018-ban, ami 2022-re egy százalékpontot emelkedik, Jász-Nagykun-Szolnok megyében 0,19-, Hajdú-Bihar megyében 0,12 ről egy százalékpontos süllyedés tapasztalható, 2022-re 0,11 az egy főre jutó álláshelyek száma (lásd 11. ábra).

*Mértékegység: álláshely

11. ábra: 1 fő nyilvántartott álláskeresőre eső üres álláshelyek száma Magyarországon, Pest vármegyében, Budapesten és az Észak-Alföld régióban 2018 és 2022 között

(Forrás: saját szerkesztés, a KSH [13] adat táblái alapján, 2018, 2022.)

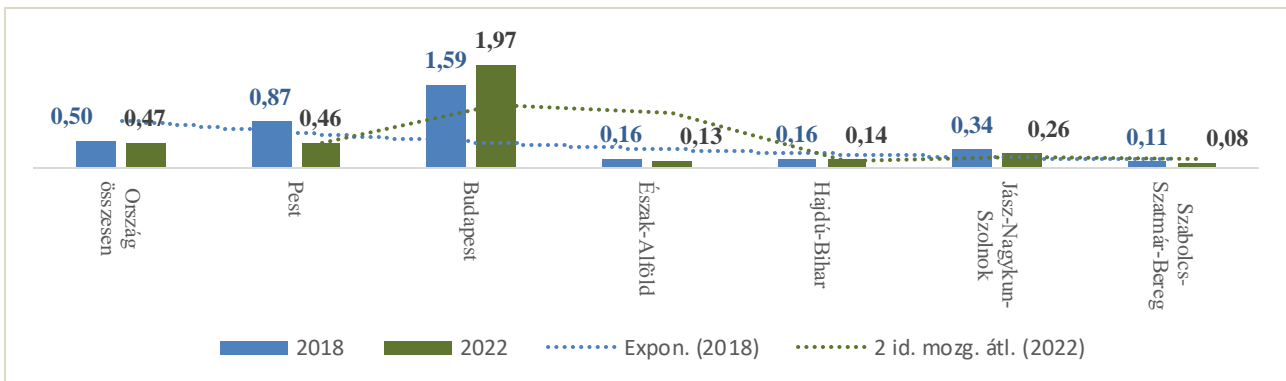
A vizsgált időszakban ezek a számok alig változtak, enyhén csökkentek. Ezekből az információkból arra következtethetünk, hogy túl sok álláskereső jut egy álláshelyre, tehát magas a munkanélküliség. Ugyanakkor vannak még betöltetlen álláshelyek, ami viszont arra utalhat, hogy az elhelyezkedéshez nem megfelelő a képzettsége vagy tartózkodási helye a potenciális álláskeresőknek.

A munkaerő-kereslet és -kínálat együttes alakulását a munkaerő piaci feszesség mutatója méri, amely az egy munkanélkülihez jutó üres álláshelyek számával fejezhető ki [30]. A KSH STADAT tábláinak adatait a következő mérőszám segítségével elemezzük a továbbiakban:

$$\frac{\text{üres álláshelyek száma}}{\text{munkanélküliek száma}} = 1 \text{ fő munkanélkülihez jutó üres álláshelyek száma}$$

Ahogy a 12. ábra szemlélteti 2018 és 2022-es időszakban a fővárost kivéve folyamatosan csökkent az egy munkanélkülihez eső üres álláshelyek száma. 2018-ban egy munkanélkülihez 0,50, míg 2022-ben 0,47 álláshely esett. Ez 3 százalékpontos süllyedés, ami azt jelenti, hogy kis mértékben mérséklődött az egy fő munkakeresőre jutó munkaerő-kereslet, valamelyest lazult a korábban feszes munkaerőpiac.

*Mértékegység: fő

12. ábra: 1 fő munkanélkülihez eső üres álláshelyek száma Magyarországon, Pest vármegyében, Budapesten és az Észak-Alföld régióban 2018 és 2022 között.

(Forrás: saját szerkesztés, a KSH [13] adat táblái alapján, 2018, 2022.)

Mindemellet jelentős munkanélküliségről is beszélhetünk ebben az esetben. Mivel országosan és Pest megyében is csökken az egy munkakeresőre jutó munkaerő-kereslet így nem jelenthetjük ki egyértelműen, hogy jelentős földrajzi egyenlőtlenségről lenne szó, ennek alátámasztására a többi régió vizsgálata is szükséges. A munkaerőpiac feszességének alakulását a Beveridge-görbe mutatja meg szemléletesen, amely a munkanélküliségi ráta és az üres álláshelyek aránya közötti kapcsolatot vizsgálja.

$$\frac{\text{üres álláshelyek száma}}{\text{munkanélküliségi ráta}} = 1 \text{ fő munkanélkülihez jutó üres álláshelyek száma}$$

A munkanélküliségi ráta a munkanélküliek munkaerő-állományhoz viszonyított aránya a 15-74 éves népességben belül [32]. Az üres álláshelyek aránya pedig az üres álláshelyek betöltött és betöltetlen álláshelyek összegéhez viszonyított aránya [30].

4.6. Beveridge-görbe

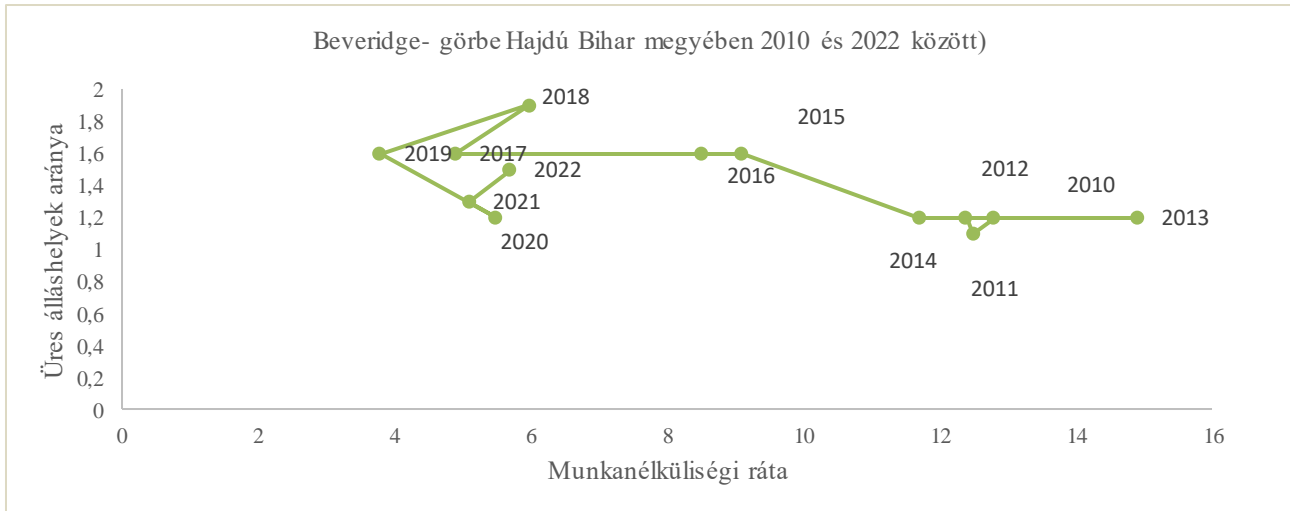
A Beveridge-görbe elnevezését Henry Beveridge (1879-1963) brit közgazdászról kapta. A Beveridge-görbe kidolgozása Christopher Dow és Leslie Arthur Dicks-Mireaux nevéhez kötődik, akik a 1958-as cikkükben a munkanélküliségi ráta és az üres álláshelyek ráta segítségével kíséreltek meg szemléltetni a munkaerő iránti kereslet trendjeit különböző szektorok esetében. Ez a megközelítés jelentősen eltér a többek közt William Phillips és Milton Friedman által képviselttől, mivel a munkanélküliségi rátát nem a nominális bérek szintjével – a munkaerő egységárával –, hanem a munkaadók és munkavállalók sikeres „egymásra találásának” hiányával magyarázza. A Beveridge-görbe mögött meghúzódó elmélet szerint az üres álláshelyek betöltéséhez az szükséges, hogy a munkaadó az igényeinek megfelelő képességű munkavállalót találjon, illetve hogy a munkaadó a munkavállaló számára megfelelő munkavégzési feltételeket biztosítson [31]. A Beveridge-görbe szerint a munkanélküliségi ráta és az üres álláshely ráta között negatív kapcsolat áll fent. A munkanélküliségi ráta a munkával nem rendelkező, de aktívan munkát keresők munkaerőállományhoz viszonyított aránya.

13. ábra: Beveridge-görbe Észak-Alföld régió és az országos adatok tekintetében 2010 és 2022 között
(Forrás: saját szerkesztés, a KSH [13] adat táblái alapján, 2010-2022)

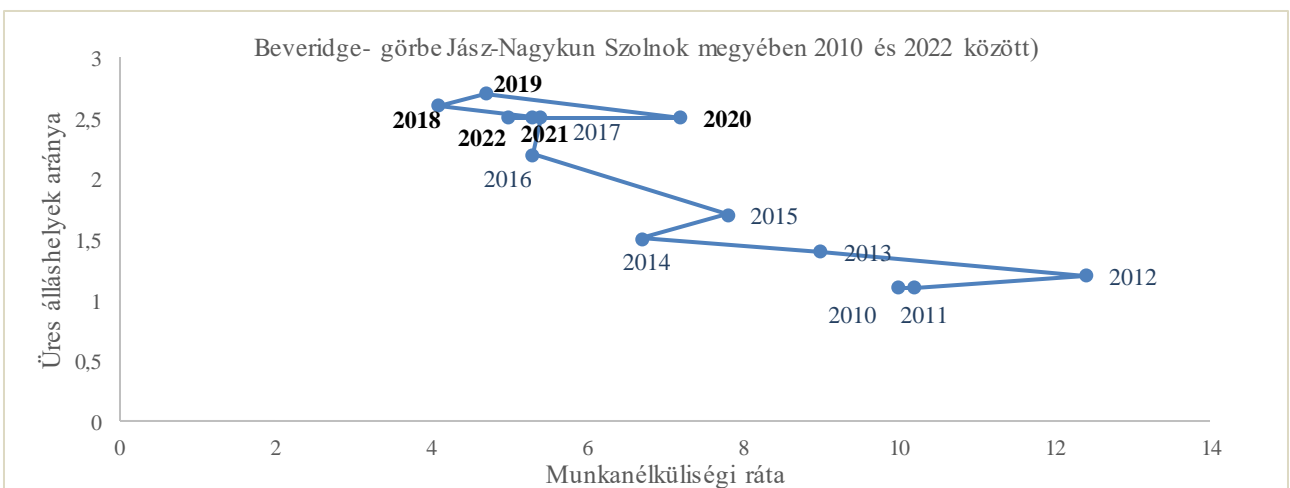
Az üres álláshely rátája az üres álláshelyek számának aránya az összes álláshelyhez viszonyítva (ez utóbbi a betöltött és nem betöltött munkahelyek összege).

A 13. ábrán a Beveridge-görbe által leírt kapcsolat látható az országos adatok és Észak-Alföld esetében a KSH adatbázisából kinyert adatokon keresztül. Az ábrán a vizsgált időszaknál (2018-2022) egy jóval hosszabb idősor bemutatása történik, a 2010 és 2022 közötti (tehát egy 12 éves) mozgásé, hogy a görbe alakja még jobban kivehető legyen. Az ábra értelmezését segíti, hogy a görbe bal oldalán fel és le történő elmozdulás a ciklikus komponensek változását mutatja, tehát az üres álláshelyek arányának növekedését vagy csökkenését. Míg a görbe eltolódása bal vagy jobb irányba a strukturális változással hozható összefüggésbe. Tehát ha a görbe jobbra és felfelé tolódik, akkor a munkanélküliségi ráta nő, és az üres álláshelyek aránya is, ami azt jelenheti, hogy a munkaerő foglalkoztathatósága (pl. képzettség, földrajzi elhelyezkedés) és a munkaadók által támasztott kereslet szerkezete között egyenlőtlenség van.

14. ábra: Beveridge-görbe Hajdú –Bihar megyében 2010 és 2022 között
(Forrás: saját szerkesztés, a KSH [13] adat táblái alapján, 2010- 2022)

Amennyiben ez áll fenn, akkor a strukturális munkanélküliség növekedése okozza a tapasztalt görbealakot. A 12 éves intervallum bemutatása jól ábrázolja, hogy 2010-es viszonyokhoz képest az ábránk balra és felfelé mozdult el, ami az üres álláshelyek bővülésének és a munkanélküliség csökkenésének együttes jelenlétét jelenti. Ez a jelenség nem feltétlenül fakad a gazdaság rossz működéséből, hiszen gazdasági hatékonyság növekedés eredménye lehet. Pl. innovációk, újfajta munkahelyeket kínáló munkaadók megjelenése is okozhatja a kereslet korábbiaktól eltérő szerkezetét. A 14. ábrán már az Észak-Alföld régió belül Hajdú-Bihar megye Beveridge-görbéjét láthatjuk az elmúlt 12 évben. Az utolsó 5 év, ami a vizsgált időszakunkat jelöli, mozgalmas képet mutat. A görbe függőleges tengely mentén le-föl és a horizontális tengelyen jobbra és balra is kileng (de a hosszútávon meghatározó irány mégis látható: balra, felfelé).

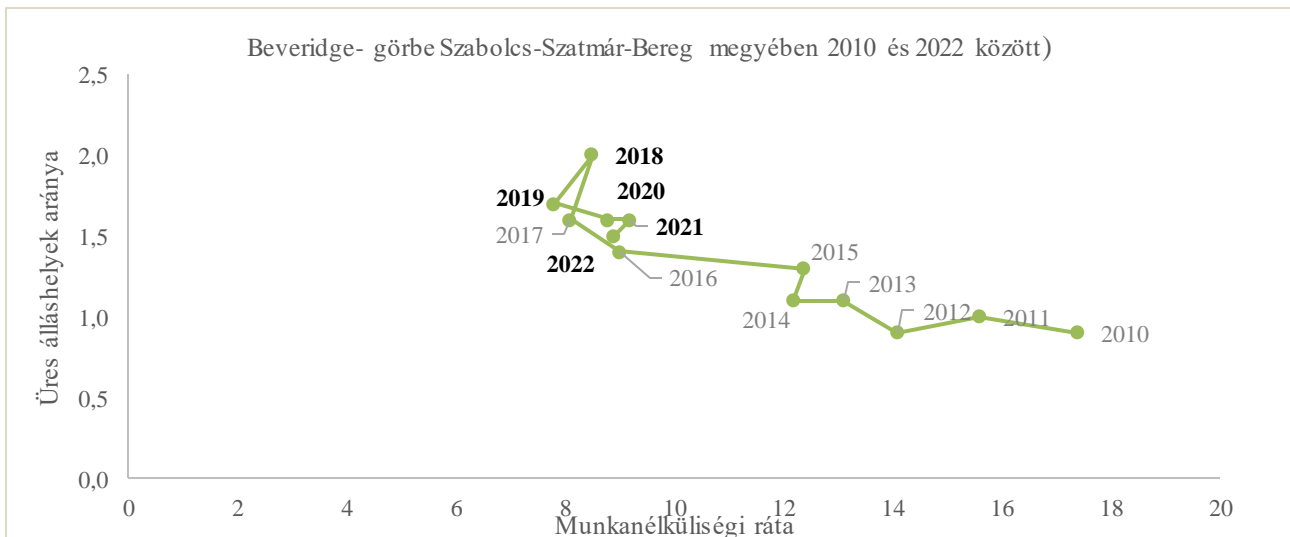

15. ábra: Beveridge-görbe Jász-Nagykun Szolnok megyében 2010 és 2022 között
(Forrás: saját szerkesztés, a KSH [13] adat táblái alapján, 2010-2022)

Ez a bizonytalan útkereső mozgás jellemezte a megye munkaerőpiacát. Hasonló, azonban meredekségében sokkal enyhébb szögeket bezáró íveket ír le Jász-Nagykun-Szolnok megye is (lásd 15. ábra). A függőleges tengelyen történő fel és le mozgás itt tehát mérsékeltebben érezhető, amelynek

egyik faktora a területi elhelyezkedés is lehet, hiszen ez a megye sokkal közelebb fekszik a fővároshoz. A Beveridge-görbe alakjára ebben a fővároshoz közelebbi megyében vélhetően hatással van, hogy az itt lakó munkavállalók jelentős része Pest megye álláshelyeinek betöltőjeként jelenik meg, vagyis a Jász-Nagykun-Szolnok megyei görbe önmagában kevésbé értelmezhető, mint egy a központi régiótól függetlenebb megye esetében. Ennek ellenére a fő irány itt is látható és megegyezik a korábban leírt megyékével.

A keresleti és kínálati oldal egymásra találásának hatékonysága változatos képet fest Szabolcs-Szatmár-Bereg megye esetében. Bár a teljes kép itt is a másik két régiós társára hasonlít, de az utolsó öt évben itt a görbe változó irányban (balra-jobbra-jobbra-balra) lefelé tolódik (eltérően a korábbi balra-fel iránytól), ami a munkanélküliség változó alakulását és az üres álláshelyek monoton párhuzamos csökkenését jelenti. A Beveridge-görbe jobbra tolódását a Gazdaság és Vállalkozáskutató Intézet 2017-es szakcikke alapján ágazati vagy technológiai sokkok okozhatják, melyeknek eredményeként a munkaerőpiac keresleti oldalát (munkaadói oldal) képesítésre, képességekre vonatkozó igényeit kisebb arányban képes kielégíteni a munkavállalói oldal, azaz ez is okozhat strukturális munkanélküliséget (lásd 16. ábra).

16. ábra: Beveridge-görbe

(Forrás: saját szerkesztés, a KSH [13] adat táblái alapján, 2018, 2022)

Összegzés, következtetések

Az Észak-Alföld régió munkaerőpiaci szempontból hátrányos helyzetű régióknak számít a kormányrendelet alapján [28]. Népessége a rendelkezésre álló adatok szerint a vizsgált időszakban az országos viszonyokhoz képest magasnak mondható, annak ellenére, hogy évről-évre kevesebben lakták. A régió megyei között kifejezetten Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében volt magas a populáció létszáma. Aktivitási arány szempontjából – a népességcsökkenéssel ellentétes irányba mozdulva – megyei szinten mindhárom megye tekintetben volt növekedés tapasztalható. Foglalkoztatási ráta szempontjából az országos alatti értékeket produkált a régió, azonban valamennyi vármegye a vizsgált időszakban – 2018-ról 2022-re – növelte foglalkoztatottai számát. A munkanélküliség a térségben ugyan csökkenést

mutatott, de ez az arány mégsem volt elegendő az országos átlag megközelítéséhez, annak majdnem a duplája.

A nyilvántartott álláskeresők száma a térségben az országoshoz képest a 2018-as 25%-ról, 2022-re csökkent, úgy ahogyan az üres álláshelyek száma is. Az adatokat összehasonlítva kiderült, hogy az 1 fő nyilvántartott álláskeresőre jutó üres álláshelyek száma, valamint az 1 fő munkanélküli-re jutó üres álláshelyek száma is csökkent a 2018 és 2022 közötti időszakban. Kevesebb volt az üres álláshely a régióban, mint korábban, ami azt jelenti, hogy mérséklődhetett az egy munkakeresőre jutó munkaerő-kereslet, ami a térség gazdasági állapotának jellemzésénél is jelentőséggel bír. Kifejezi, hogy a gazdaság növekedési kilátásai a térségben romlottak. Kevesebb lett a nyilvántartott álláskereső, és kevesebb a munkanélküli. Utóbbit a kapcsolódó szociális ellátórendszer átszervezése is befolyásolhatta. A 2018 és 2022-es időszakban a fővárost kivéve folyamatosan csökkent az egy munkanélküli-re eső üres álláshelyek száma, ami azt jelenti, hogy kissé lazult a korábban feszes munkaerőpiac. Munkaerő-túlkínálatról beszélhetünk ebben az esetben. Mivel országosan és Pest megyében is csökkenés volt tapasztalható, így nem jelenthetjük ki, hogy földrajzi egyenlőtlenségekről van szó, mert ennek alátámasztásához a többi régió vizsgálata is szükséges lenne. Utóbbihoz a Beveridge-görbe módszert alkalmaztam. 12 éves adatsort megjelenítő ábrán szemléltettem a régió és a megyék munkanélküliségi rátájának és üres álláshely rátájának kapcsolatát a görbe segítségével. Az utolsó öt évet figyelembe véve valamennyi Észak-Alföld régiót érintő vizsgálat strukturális problémákat észlel a munkaerőpiacon. A munkanélküliek aránya csökkent és az üres álláshelyek aránya is. A két mutató mégsem talált egymásra, sem a 12 éves periódust, sem az 5 éves periódust vizsgálva. Ugyan a görbe az Észak-Alföld régiót önmagában és megyéire bontva vizsgálva is az volt tapasztalható, hogy a teljes képet figyelembe véve a görbe íve balra és felfelé tolódik, ami azt jelenti, hogy az üres álláshelyek aránya a hosszú periódus alatt bővült, és csökkent a munkanélküliség. A háttérben a korábban már többször hangsúlyozott strukturális okok állhatnak. A munkaerő iránti túlkeresletet okozhatja a gazdaság növekedésének gyorsulása, egy bizonyos szektor termékei vagy szolgáltatásai iránti megnövekedett kereslet, vagy a termelési tényezők¹² relatív árának változása. A strukturális munkanélküliség és munkaerőhiány egyszerre áll fent egy gazdaságban. Ennek egyik fajtája, az ágazati (vagy szakmai) strukturális egyensúlytalanság. Ennek fennállásakor a munkaerőpiac egy vagy több szektorában, vagy egy adott képzettségi szint, szakma esetében a munkaerő kereslete magasabb annak kínálatánál. Ezzel párhuzamosan a munkaerőpiac más ágazataiban vagy más szakmák, képzettségi szintek esetében túlkínálat (munkanélküliség) áll fenn. Az Észak-Alföld régió esetében mind a strukturális, mind pedig a keresletégtelenségi (adott ágazatban, szakmában, végzettségi szinten eltér a keresett és a kínált munkaerő száma) egyensúlytalanság egyszerre létezhet.

Hivatkozások

- [1] Gábor R. István (1990) *A munkagazdaságtan alapjai II. füzet - A munkaerőpiac makroökonómiája*. Aula Kiadó, Budapest. p. 27
- [2] Galasi P., (1994) *A munkanélküliség gazdaságtana*. Aula Kiadó, Budapest. p. 170.

¹² Termelési tényezők fajtái: föld, tőke, munka, technológia, információ [12].

- [3] Samuelson Paul A., Nordhaus William D. (2012) *Közgazdaságtan*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- [4] Portfóió (2021) *Brutálisan erősek a magyar munkaerőpiaci adatok, történelmi csúcson a foglalkoztatottság*. Link: <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20210728/brutalisan-erosek-a-magyar-munkapiaci-adatok-tortenelmi-csucson-a-foglalkoztatottsag-494272>
Letöltve:2023.04.26
- [5] Ehrenburg, R. G.–Smith, R. S. (2003) *Korszerű munkagazdaságtan*. Panem, Budapest
- [6] Csehné Papp Imola (2011) *Foglalkoztatáspolitikai*. Szent István Egyetem
- [7] Dabasi-Halász Zsuzsanna (2018) *Munkaerőpiac*, Miskolci Egyetem tananyag
- [8] Hall, R. E. – Taylor, J. B. (1997) *Makroökönómia*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Kft, Budapest. p. 639
- [9] Bagó J. (2018) A munkaerőhiány a mai Magyarországon. *Ops et Educatio* 5. évfolyam 2. szám 207. o.
- [10] Barnow, B.S.-Trutko J.W.-Piatak,J,S. (2013) *Occupational Labor Shortages: Concepts, Causes, Consequences, and Cures*. Kalamazoo, Michigan: W.E. Upjohn Institute for Employment Research. <http://doi.org/10,1848/980880994132>.
- [11] Szikra D. (2018) Távolodás ez európai szociális modelltől – a szegénység társadalompolitikája In. *Magyar Tudomány* 179: (6) pp. 858-871.
- [12] Tímár J. (1981) *Munkagazdaságtan*. Közgazdasági és jogi Könyvkiadó, Budapest
- [13] KSH Táblák (STADAT) *Idősoros éves, területi adatok*
https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpt014.html. Letöltve: 2023. március 27.
- [14] Óry M. (2005) *Hátrányos helyzetű csoportok helyzete a munkaerőpiacon*. Nemzeti Felnőttképzési Intézet, Budapest.
- [15] Barr,N. (2009) *A jóléti állam gazdaságtana* Akadémiai Kiadó, Budapest.
- [16] Makó Á.-Nábelek F. (2020) A koronavírus-járvány munkaerőpiaci kezelése Európában a járvány első hulláma után, *Munkaerőpiaci tükör*, Budapest. https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2022/01/mt_2020_hun_263-277.pdf
- [17] Lócsei, H. (2010) A gazdasági világválság hatása a munkanélküliség területi egyenlőtlensége-ire In: FAZEKAS,K.–MOLNÁR,GY. (szerk.): *Munkaerőpiaci tükör 2010* pp. 126–141., MTA Közgazdaságtudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közalapítvány. Budapest.
- [18] Zerényi K. (2019) A munkaerőhiány jellemzése itthon és külföldön. *Prosperitas*, 6 (2). pp. 95-115. ISSN 2786-4359
- [19] Hajnal B. (2020) Ahol gyermekek vannak, ott élet van, *Statisztikai szemle*, 98. évfolyam 12. szám 1420–1425. oldal DOI: 10.20311/stat2020.12.hu1420
- [20] Nagy J. (2018) *Foglalkoztatáspolitikai*, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Budapest.

- [21] 97/2005. (XII. 25.) OGY határozata Országos Területfejlesztési Koncepcióról Link: <https://njt.hu/jogszabaly/2005-97-30-41> Letöltve: 2023.03.30.
- [22] EUROSTAT https://europa.eu/youreurope/business/human-resources/employment-contracts/teenage-workers/index_hu.htm Letöltve: 2023. április 25.
- [23] *Regionális alapadatok* Link: https://www.nkp.hu/tankonyv/foldrajz_8/ Letöltve: 2023.03.30.
- [24] Iskolarendszer (2022) <https://palyaorientacio.nive.hu/altalanos-iskolasok/iskolarendszer> Letöltve:2023. április 24.
- [25] *Gazdaságvédelmi akcióterv* (2021) Link: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a21h1083.kor> Letöltve: 2023. április 26.
- [26] Nagy T.O. (2016) Munkaerőpiaci folyamatok az Észak-Alföldi régióban, Humánerőforrás fejlesztés, mint a versenyképesség záloga. *Taylor Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Folyóirat* 8. évf. 4. (25) sz.164-174 o.
- [27] *Kiugró értéket produkált az Észak-Alföld, de sokra az sem volt elég* (2022. október)
Link: <https://privatbankar.hu/cikkek/makro/kiugro-erteket-produkalt-az-eszak-alfold-de-sokra-ez-sem-volt-eleg.html> (Letöltve: 2023. április 27.)
- [28] 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet a kedvezményezett eljárások besorolásáról (Letöltve: 2023. május 18.)
- [29] Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (Letöltve: 2024. február 16.)
https://nfsz.munka.hu/cikk/78/Ki_jogosult_allaskeresesi_jaradekra
- [30] Nagy, Kónya (2017) *A munkaerőhiány a nemzetközi és a magyar irodalom tükrében*, MKIK Gazdaság és Vállalkozáskutató intézet,2017
- [31] Dow, J. C. R.; Dicks-Mireaux, L. A. (1958). "The Excess Demand for Labour. A Study of Conditions in Great Britain, 1946-56". *Oxford Economic Papers*. 10 (1): 1–33.
- [32] Központi Statisztikai Hivatal
<https://www.ksh.hu/katalogus/#/kiadvanyok/tema/munkaeropiac> (Letöltés: 2024. február 16.)

© 2024 by the authors. Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).